

Циганюк Ю. В.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри права
та правоохоронної діяльності
Хмельницького інституту
Міжрегіональної Академії управління персоналом,
адвокат
ORCID ID: 0000-0002-8495-3583

Денисенко В. В.,
студент 4 курсу ОР «Бакалавр»
юридичного факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
ORCID ID: 0000-0003-3049-2408

УДК 343.196

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНСТИТУТУ ПОКАЗАНЬ ІЗ ЧУЖИХ СЛІВ В УКРАЇНСЬКОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ ТА ПОРІВНЯННЯ З ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Анотація. Ще у XIII ст. у судовій практиці Англії виник історичний прецедент виключення доказів, які засновані на чутках. Упродовж багатьох років це правило мало свій розвиток поряд із визнанням потреби щодо надійності отриманих показань від свідків. Початок XIX ст. характеризується увагою науковців до окреслення меж цього правила і формулювання винятків із нього. На тому етапі виникли два основних підходи, один із них засвідчував, що докази на підставі чуток мають бути виключені, крім випадків, де визнана їх допустимість, а за іншим підходом – подібні докази, виходячи із загальних правил, є допустимими, крім виняткових випадків.

На сучасному етапі у країнах як загальної, так і континентальної системи права переважає перший підхід. В Україні його також застосовують, хоча він одночасно не закріплений.

При детальному аналізі останніх досліджень і публікацій зазначимо, що проблема показань з чужих слів є малодослідженою, що і становить актуальність дослідження.

Мета статті полягає у тому, щоб з'ясувати особливості використання інституту чужих слів у зарубіжному законодавстві та порівняти його із вітчизняним законодавством.

У статті використаний підхід, згідно з яким показання з чужих слів досліджуються як прямо пов'язані із правом обвинуваченого на допит осіб, які свідчать на боці обвинувачення. У контексті теми статті проаналізовано кримінальне процесуальне законодавство Федеративної Республіки Німеччини, КПК Грузії, КПК Республіки Молдова, КПК Російської Федерації, кримінально-процесуальні норми США та Великої Британії, а також проведений порівняльний аналіз цих норм із відповідними нормами українського кримінального процесуального законодавства.

Проаналізувавши вище зазначене, визначено, що англо-американське право розцінює показання свідка «з чуток» (hearsay) як інститут, що відіграє фундаментальну роль у здійсненні функцій правосуддя, а правила допустимості показання з чужих слів за КПК України є своєрідним запозиченням положень доктрини «hearsay».

Також наголошено на тому, що у показаннях свідка з чужих слів у межах України є певна ненадійність і чимала ймовірність їх помилковості, оскільки особа є своєрідним ретранслятором сприйняття інформації та пам'яті іншої особи про подію, відповідно істинність таких показань є сумнівною.

Ключові слова: показання із чужих слів, зарубіжне законодавство, вітчизняне законодавство, hearsay.

Постановка проблеми. Необхідно зазначити, що положення ст. 97 Кримінального процесуального кодексу України слугує регулятором умов допустимості показань з чужих слів як доказу. Для повного вираження їх як винятку із загального правила про недопустимість доказів, які формуються із чуток і припущень, слід згадати і про зміст ст. 88 КПК України, де встановлюється недопустимість доказів і відомостей, що стосуються підозрюваного, обвинуваченого. У більшості зарубіжних країн таке джерело доказів теж існує у кримінальному процесуальному законодавстві.

Мета статті полягає у тому, щоб з'ясувати особливості використання інституту чужих слів у зарубіжному законодавстві та порівняти його із вітчизняним законодавством.

Виклад матеріалу дослідження та його основні результати. Відомо, що загальне правило недопустимості показань з чужих слів прямо пов'язано із правом обвинуваченого на допит осіб, які свідчать на боці обвинувачення. Це передбачено у пп. d п. 3 ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, котра прийнята 4.11.1950 і ратифікована Україною 17.07.1997 та пп. e

п. 3 ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, що ухвалений 16.12.1966, ратифікований Україною у 1973 р. А в Україні ця позиція втілена в ч. 3 ст. 23 та п. 5 ч. 2 ст. 87 КПК. Допит свідка необхідний для того, щоб отримавши інформацію, була змога перевірити її достовірність, надійність якої виявляється через можливість вказати на помилки або на недостовірні факти у показаннях, тому безпосередньо виникає можливість поставити під сумнів достовірність показань. У випадку застосування позасудових свідчень інші сторони кримінального провадження такої можливості позбавлені. Якщо в обґрунтуванні рішення суду беруться за основу показання із чужих слів, то це має аналогічні наслідки, що й при застосуванні позасудових показань (протоколів допиту тощо), бо обидва випадки позбавляють обвинуваченого можливості піддати особу перехресному допиту для з'ясування надійності показань¹.

Оскільки таке уразливе становище прав обвинуваченого має місце у випадку визнання показань з чужих слів допустимими, тому в інших зарубіжних країнах застосовували правила прямої їх заборони, при цьому зазначаючи винятки з цього правила.

¹ О Банчук, Р Куйбіда, М Хавронюк, *Науково-практичний коментар до Кримінального процесуального кодексу України від 13.04.2012* (Харків, Фактор 2013) 1072.

Ознайомившись із процесуальним законодавством Федеративної Республіки Німеччини, слід відзначити, що для розв'язання окресленої проблеми застосовують такі інститути, як допит та показання зі слуху. Перший означає допит свідка судом чи одним із суддів з виключенням його особистої безпосередньої участі в судовому засіданні. Другий містить показання з чужих слів, до речі, дозволяє давати в суді показання працівнику поліції, виступаючи в ролі свідка і характеризуючи обставини, що стали відомі з оперативного джерела, не розкриваючи особу останнього.

Якщо порівняти вказані способи застосування інформації, яка надійшла з оперативних джерел в інтересах кримінального судочинства, то в українських реаліях кримінального процесу вони неприйнятні, оскільки допит такого свідка становить частину судового розгляду справи, котре проходить у ФРН поза судовим засіданням. Необхідно зазначити, що така форма допиту свідка встановлює обмеження щодо принципу безпосередності й усності кримінального процесу. Адже не усі судді можуть почути такі показання в суді, особливо при розгляді справи колегією суддів чи за участю присяжних. По суті в такому випадку звужується змога у постановці питань свідку, його показань, фактично обмежуються можливість безпосереднього з'ясування та оцінки такого доказу, застосування принципів змагальності та рівності сторін.

Стосовно такого правового інституту, як «показання з чужих слів» («показання зі слуху»), коли свідчення дає працівник правоохоронних органів, то необхідно зазначити, що він не може об'єктивно передати обставини, які були сприйняті джерелом фактів, оскільки лише повідомляє про них. Фактично показання в суді таких свідків викликає необхід-

ність суду в інтересах учасників процесу здійснити допит першоджерела, якому відомо про факт злочину, та інші обставини, що з ним тісно пов'язані. Практично такі показання неможливо піддати перевірці за допомогою процесуальних засобів сторонам обвинувачення.

У КПК ФРН (§ 251) закладена змога замінити допит свідка, співучасників чи інших суб'єктів зачитуванням протоколу попереднього допиту в судовому засіданні, якщо за умови належного процесуального оформлення він може бути визнаним допустимим. Оцінку доказового значення цього протоколу дає безпосередньо суд. Науковці сперечаються щодо можливості використання вказаної процедури в українській правовій системі і чи є потреба у її застосуванні¹.

Слід зауважити, що суд у Німеччині має прийняти рішення про повну анонімність перед тим, як працівник правоохоронного органу має доповісти про те, що бачив свідок. Звісно, відомості про особистість свідка не може бути оприлюднена. А решту показань захист має право оскаржити, ніяких обмежень у цьому не має. До того ж сторона захисту може скористатись правом і поставити запитання у письмовій формі, саме ці питання працівник правоохоронних органів передає анонімному свідкові, який потім він подає до суду.

У 1962 р. сенат Верховної судової палати ФРН ухвалив рішення, де дозволялося використання під час судового розгляду відомості, що є у негласних працівників оперативних підрозділів, не вимагаючи їх присутності й виступу як свідків².

Верховний Федеральний суд у своїй постанові слушно зауважив, коли свідчення надаються із чужих слів, то вони мають обмежену цінність, якщо не підтверджуються іншими суттєвими доказами³.

¹ И Решетникова, *Доказательственное право Англии и США*. 2-е изд., перераб. и доп. (Москва, Городец 1999) 284.

² Council of Europe, *Terrorism: protection of witnesses and collaborators of justice*. (Strasbourg, Council of Europe Publishing 2006) 500.

³ Р Тарасенко, 'До питання допустимості анонімних свідчень у кримінальному процесі' (2014) *Актуальні проблеми держави і права* 467–474.

Такий підхід зводить до мінімуму появи у кримінальному провадженні Німеччини заангажованих свідків та вигаданих поліцією «агентурних повідомлень».

Стаття 76 КПК Грузії фіксує правила допустимості так званих непрямих показань. Це стосується показань свідків, які містять інформацію, котра походить від іншої особи. На території цієї держави непрямі докази є допустимими у разі, коли особою вказується джерело інформації, та є можливість ідентифікації і перевірки. Законодавчо закріплено й те, що під час судового розгляду справи непрямі докази є допустимими, якщо знаходять підтвердження іншими доказами, котрі є непрямими¹.

За КПК Республіки Молдова інститут показань із чужих слів не передбачений, але вказує на застереження щодо фактичних даних, отриманих від джерела, яке не піддається перевірці в судовому засіданні. Якщо факти не досліджуються судом згідно з встановленим законом порядком, вони теж не приймаються як докази на підставі ст. 94 цього Кодексу².

Російські законотворці відвели особливе місце інституту недопустимості доказів, а саме у ч. 2 ст. 75 КПК РФ і зазначили, що до них належать: показання потерпілого, свідка, які за основу взяли здогадки, припущення або чутки та показання свідка, що не може вказати джерело своєї обізнаності³.

Така позиція законодавців підтверджується фахівцями з кримінального процесуального права. Зокрема Р.А. Бостанов зазначив, що судова інстанція має шукати першоджерело інформації, а не покладатися на формальне визначення доказу, що за умов збереження слідчої

форми несе загрозу, яка стосується порушення прав сторони захисту. Цей же науковець стверджує, що в ході встановлення первинності доказу треба виходити не з «правових матриць» ч. 2 ст. 74 КПК РФ, а розглядати низку питань у єдиному ланцюжку: по-перше, стосовно особи, від якої суд може отримати відомості, при цьому з'ясувавши чи ця особа є такою, яка володіє спеціальними знаннями чи ні; є уповноваженою посадовою особою чи ні; по-друге, важливим є об'єкт; по-третє, не менш значущим є натуральний або техногенний процес.

У цілому у змагальному судочинстві основним критерієм відмежування похідних доказів по відношенню до первинних є отримання судом відомостей, якими безпосередньо володіють первинні носії інформації, очевидці події злочину⁴.

Відомо, що в кримінально-процесуальній науці США і Великої Британії теорія допустимості показань із чужих слів як доказів є науково обґрунтованою та розробленою в повну міру. В цих країнах на законодавчому рівні правила про їх допустимість сформульовані як виняток із загальних правил. Цікавим є порівняння вітчизняної конструкції показань свідка із чужих слів та теоретичних і нормативних положень цих держав. Для дослідження джерелом правил про аналогічні джерела доказів у США є Федеральні Правила про Докази (Federal Rules of Evidence) (далі – правила США)⁵, що є основоположними для федеральних судів. А у Великій Британії – це Закон про кримінальне правосуддя (Criminal Justice Act 2003) (далі – Закон Великої Британії)⁶.

¹ Уголовно-процессуальный кодекс Грузии № 1772 (2009) <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_09_10_2009.pdf> дата обращения 14.02.2019.

² Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова от 14.03.2003 № 122-XV <<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326970&lang=2>> дата обращения 14.02.2019.

³ Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации от 18.12.2001 № 174-ФЗ <http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/> дата обращения 14.02.2019.

⁴ Р. Бостанов, 'Использование производных доказательств в уголовном судопроизводстве России' (авто-реф. дисс. канд. юрид. наук, Н. Новгород 2012) 31.

⁵ Federal Rules of Evidence, as amended to December 1 (2015) <<https://www.law.cornell.edu/rules/fre>> дата обращения 14.02.2019.

⁶ Criminal Justice Act (2003) <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents>> дата обращения 14.02.2019.

Відповідно до ч. 1 ст. 97 КПК показання з чужих слів у нашій країні означає висловлювання, що здійснене в усній, письмовій або в іншій формі, відноситься до певних фактів, які ґрунтуються на поясненні іншої особи. По суті в українському законодавстві це стосується тих показань, які є окремим джерелом доказів, отриманим з чужих слів. У той же час у США та інших англосовітських країнах живається поняття «*hearsay evidence*» або «*hearsay*», яке дослівно перекладається як «докази, засновані на чутках» або «чутки». Хоча український аналог «показання з чужих слів» не охоплює у повну міру зміст вказаних понять, але слід розглядати їх як синоніми.

Відомо, що у кримінальному процесі США та Великої Британії міститься заборона свідчення з чужих слів. Водночас, в обох країнах законодавство закріплює умови визнання їх допустимими та численні винятки. Згідно із ст. 8 Правил США доказ, заснований на чутках, – це твердження («*staterent*»), які відмінні від показань заявника («*declarant*») під час слухання справи, які викладені для того, щоб довести істинність положення, що міститься у відповідному твердженні. Ці докази складаються з усних та письмових тверджень, а також з невербальних дій, якщо вони передбачають певне твердження.

Існує певне розуміння цього виду доказу і в Великій Британії. Причому Закон про кримінальне правосуддя передбачає два аспекти: право свідка не надавати, у передбачених законом випадках будь-які свідчення; загальну заборону використання відомостей, коли походження джерела невідоме або коло вони не можуть бути перевірені за допомогою перехресного допиту.

Слід визнати, що КПК України засвідчує про недосконалість зазначеного визначення, що аналізується. Як в процесуальному законодавстві, так і в зарубіжних державах передбачено подання письмових доказів через свідків, які дають свідчення про наявність у цих матеріалах достовір-

них відомостей. Утім визначення, яке зазначене у ч. 1 ст. 97 КПК України, а саме словосполучення, яке ґрунтується на поясненні іншої особи, не дає уявлення чи входять у таке джерело доказів пояснення свідка про зміст документа, який він читав, але не є його автором. Це ж стосується і щодо наданих свідком, скажімо, так званих «бізнес-документів», безпосередньо автори яких не виступають як свідки.

Згідно із ч. 1 ст. 95 КПК України показаннями є перш за все відомості. Цей термін варто застосовувати і до показань із чужих слів. Крім того, цей термін є ширшим, бо ж «висловлювання» за своїм змістом означає «передавати словами думки, почуття та інше»¹; а стаття ж відображає усну, письмову та іншу форму висловлювання. Тому вважаємо за необхідне ввести доповнення до ч. 1 ст. 97 КПК. Отже, пропонуємо цю норму викласти у такій редакції: «Показання із чужих слів є відомості, які надаються в усній, письмовій або іншій формі, щодо певного факту, який ґрунтується на твердженні, зробленому іншою особою в усній чи письмовій формі».

У науці американського кримінального процесуального права наголошується на тому, що існують суперечності між положеннями доктрини *hearsay* і правом обвинуваченого на перехресний допит. Відомі протистояння щодо 6 поправки до Конституції США, яка наділяє правом особу, що є обвинуваченим у кримінальній справі, «допитати свідків, які свідчать проти неї», тим самим гарантує право на перехресний допит. Немало розмов навколо доктрини показань із чуток, що містить чималу кількість винятків із загальної заборони застосування подібних показань.

У законодавстві України показання із чужих слів є інститутом кримінального провадження, який містить суперечливість. Фактично він присутній на теренах країни віднедавна, раніше в кримінальному процесі він був невідомим і запозичений з кримінального процесуального

¹ І Білодід (гол. ред.), Словник української мови: в 11 т. та ін. Т. 1: А-В / ред. П. Горещкий, А. Бурячок, Г. Гнатюк, Н. Швидка (Київ, Наукова думка 1970) 799.

права США, де розроблена теорія допустимості показань з чужих слів як доказів.

Звісно, згідно з американськими нормами кримінального процесу до таких показань відносять будь-яку інформацію, що не перетинається із особистими знаннями свідка, а отримана від третіх осіб. А отже заява свідка, як правило, породжує заперечення захисника від іншої сторони і суд може заборонити присяжним брати її до уваги. Проте із загального права недопустимості показань із чужих слів як доказів є винятки. До них належить: заява, зроблена особою, яка знаходиться на межі смерті; заяви, що свідок висловив поза судової зали чи письмове або зафіксоване іншим чином (подібні заяви як докази будуть представлені за умови підтвердження свідком достовірності в судовому порядку); спонтанні вислови у запальному стані, коли недостатньо часу на обдумування; заяви третіх осіб викривального характеру щодо протиправного діяння; записи, свідоцтва, документи тощо¹.

Уже згадувалось раніше, що законодавством нашої країни показання з чужих слів приймаються як доказ, якщо суд визнає неможливість допитати особу – першоджерело інформації.

Причинами такої неможливості закон називає насамперед відмову від показань у судовому засіданні, навіть аж до непокори на вимогу суду, а також неприбуття на виклик до суду, оскільки під час необхідності розшуку не встановлено місцезнаходження особи; перебування за кордоном та відмову давати показання, що регламентують п.п.2, 3, 4 ч. 3 ст. 97 КПК.

Англо-американське право розцінює показання свідка «з чуток» (hearsay) як інститут, що відіграє фундаментальну роль у здійсненні функцій правосуддя.

Доказове значення hearsay при оцінці у судовому засіданні доказів знаходиться в прямій залежності від отриман-

ня інформації «з певних рук» чи більш віддаленого джерела first-hand or more remote hearsay, а також від можливості перехресного допиту з участю джерел інформації. У порівнянні з англо-американським варіантом українська інтерпретація показань з чужих слів має розширення меж таких доказів, законодавчо обґрунтованим, коли судом приймається рішення про допустимість чи недопустимість таких доказів. Безумовно, що жодні кодекси та норми не здатні забезпечити справедливого правосуддя, особливо через те, що не зроблено реальних кроків до незалежного та неупередженого суду.

У показаннях свідка з чужих слів у межах України є певна ненадійність і чимала ймовірність їх помилковості, бо особа є своєрідним ретранслятором сприйняття інформації та пам'яті іншої особи про подію. Враховуючи такі перестороги, противники цієї процесуальної конструкції наголошують на існуванні небезпеки у вигляді кваліфікації, що може вплинути на прийняття правомірного рішення суду.

Стаття 97 КПК України² встановлює три винятки з правила про недопустимість показань із чужих слів. Частина 1 цієї статті обумовлює, що у виняткових випадках такі показання є допустимими як докази згідно з іншими правилами допустимості доказів, навіть незалежно від змоги допитати особу, яка давала первинні пояснення. Частина 4 ст. 97 КПК наголошує на допустимості доказів у разі їх визнання сторонами, тобто обидві сторони на це погоджуються, прийнявши відповідне рішення. У частині 5 статті 97 КПК зазначається, що є випадки, коли підозрюваний, обвинувачений створив або сприйняв створенню обставин, через які особа не може бути допитана.

Згідно з ст. 94–98 КПК суди в Україні мають вимагати дотримання вимог для доказів, а також вони повинні відповіда-

¹ О. Острійчук, 'Поняття та система процесуальних джерел доказів у контексті реформування процесу доказування в кримінальному процесі' (2012) 1 *Філософія права* 745–750.

² Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> дата звернення 14.02.2019.

ти спеціальним вимогам. Наявність особливих правил оцінки допустимості показань з чужих слів впливає з того, що в них закладена велика вірогідність бути помилковими, оскільки зміст передачі інформації залежить від передачі і сприйняття інформації.

Суд зобов'язаний урахувати низку факторів, до яких відносять обставини надання первинних пояснень та зіставлення із чужими показами. Важливе значення має переконливість відомостей стосовно факту надання первинних пояснень, саме значення пояснень і показань, які використовуються для встановлення певної обставини. Проте існує складність спростування показань із чужих

слів для сторони, яка захищається. Потрібними є й інші докази щодо питань, передбачених ч. 1 ст. 97 КПК, котрі вже подавались або можуть бути ще подані. І нарешті суд повинен мати можливість допиту особи, яка надала первинні пояснення або з'ясувати наявність причин, які спричиняють неможливість такого допиту згідно з ч. 2 ст. 97 КПК України.

Висновки. Проаналізувавши вище зазначене, можливо дійти висновку, що правила допустимості показання з чужих слів за КПК України є своєрідним запозиченням положень доктрини «hearsay». Перспективами дослідження є вивчення допустимості показань із чужих слів, базуючись на досвіді зарубіжних країн.

REFERENCES

LIST OF LEGAL DOCUMENTS

LEGISLATION

1. Criminal Justice Act [Criminal Justice Act] (2003) <<http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2003/44/contents>> accessed 14.02.2019 [in English].
2. Federal Rules of Evidence [Federal Rules of Evidence] (2015) <<https://www.law.cornell.edu/rules/fre>> accessed 14.02.2019 [in English].
3. Uholovno-procesualnyy kodeks Hruzyy ot 09.10.2009 [The Code of Criminal Procedure of Georgia:] № 1772 <http://pravo.org.ua/files/Criminal%20justice/_09_10_2009.pdf> data obrashcheniya 14.02.2019 [in Russian].
4. Uholovno-procesualnyy kodeks Respublyky Moldova [Code of Criminal Procedure of the Republic of Moldova] ot 14.03.2003 № 122-XV <<http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326970&lang=2>> data obrashcheniya 14.02.2019 [in Russian].
5. Uholovno-procesualnyy kodeks Rossyjskoj Federacyy ot 18.12.2001. № 174-FZ [The Code of Criminal Procedure of the Russian Federation] http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_34481/data obrashcheniya 14.02.2019 [in Russian].
6. Kryminalnyy procesualnyy kodeks Ukrayiny [Criminal Procedure Code of Ukraine]. <<http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>> data zvernennya 14.02.2019 [in Ukrainian].

BIBLIOGRAPHY

AUTHORED BOOKS

7. Council of Europe, *Terrorism: protection of witnesses and collaborators of justice* [Council of Europe. Terrorism: protection of witnesses and collaborators of justice]. (Strasbourg, Council of Europe Publishing 2006) 500 [in English].
8. Banchuk O, Kujbida R, Xavronyuk M, *Naukovo-praktychnyy komentar do Kryminal'noho procesualnoho kodeksu Ukrayiny vid 2012 r.* [Scientific and Practical Commentary to the Criminal Procedural Code of Ukraine] (Kharkiv, Faktor 2013) 1072 (in Ukrainian).
9. Reshetnykova Y, *Dokazatelstvennoe pravo Anhlyy u SSHa* [Evidence-based law of England and the USA] (Moskva, Horodec 1999) 284 [in Russian].
10. Bilodid I, (hol. red.) Slovyk ukrayinskoyi movy [Dictionary of the Ukrainian language] v 11 t. T. 1: A-V / red. Horeckyj P, Buryachok A, Hnatyuk H, Shvydka N. (Naukova dumka 1970) 799 [in Ukrainian].

JOURNAL ARTICLES

11. Tarasenko R, 'Do pytannya dopustymosti anonimnyx svidchen u kryminal nomu procesi' [On the question of the admissibility of anonymous evidence in the criminal process] (2014) *Aktualni problemy derzhavy i prava* 467–474 [in Ukrainian].
12. Ostrijchuk O, 'Ponyattya ta systema procesual'nyx dzherel dokaziv u konteksti reformuvannya procesu dokazuvannya v kryminalnomu procesi' [Concept and system of procedural sources of evidence in the context of reforming the process of evidence in the criminal process] (2012) 1 *Filosofiya prava* 745–750 [in Ukrainian].

AUTHORS' ABSTRACTS OF DISSERTATIONS

13. Bostanov R, 'Yspolzovanye proyzvodnykh dokazatelstv v uholovnom sudoproizvodstve Rossyy' [The Use of Derived Evidence in Criminal Proceedings in Russia] (avtoref. dys. kand. yuryd. Nauk, N. Novhorod 2012) 31 [in Russian].

Tsyganiuk I.,

*Candidate of Juridical Sciences,
Associate Professor of the Department of Law and
Law-enforcement practice of Khmelnytsky Institute of
Interregional Academy of Personnel Management,
lawyer*

Denysenko V.,

*4-year student of Bachelor's level of education
on Faculty of Law
of Taras Shevchenko National University of Kyiv*

Normative-legal regulations of the institute of testimony from foreign words in the legislation of foreign countries. Comparison with domestic legislation.

The historical aspect of the exclusion of evidence based on rumors is observed for the first time in the thirteenth century. In the English case-law this practice was recognized in the decision-making process. For many years, this rule has developed in line with the recognition of the need for greater reliability of testimony from witnesses. The beginning of the nineteenth century is characterized by the attention of law specialists to the delineation of the boundaries of this rule and the formulation of exceptions to it. There were two main approaches at that stage, one of which showed that evidence based on rumors should be ruled out, except for cases where their admissibility was recognized. While in case of the other approach – the required evidence, based on general rules, is permissible, with the exception of particular cases.

Formulation of the problem. Currently, in the countries of both the general and the continental system of law prevails the first approach in this regard. In Ukraine it is also used, although it is not legally fixed at the same time.

In a detailed analysis of recent research and publications, I noted that the problem of foreign words is poorly researched, which makes the study relevant because it is conducted for the first time.

The purpose of the article is to find out the use of foreign language words taken from foreign law and compare them with domestic law.

The article uses an approach according to which the testimony from alien words is explored as directly related to the right of the accused to interrogate the persons indicating on the side of the charge. In the context of the article, the criminal procedural legislation of the Federal Republic of Germany, the CPC of Georgia, the CPC of the Republic of Moldova, the CPC of the Russian Federation, the criminal procedural rules of the United States and England have been analyzed, and a comparative analysis of these norms with the relevant norms of Ukrainian criminal procedural legislation has been conducted.

After analyzing the above, it is determined that Anglo-American law regards the testimony of the witness «hearsay» as an institution that plays a fundamental role in the exercise of the functions of justice, and the rules of admissibility of testimony from other people's words for the CPC of Ukraine are a kind of borrowing from the provisions of the doctrine of «hearsay».

It is also emphasized that in the testimony of a witness from other people's words within Ukraine there is a certain unreliability and a considerable probability of their erroneousness, because the person is a kind of retransmitter of perception of information and memory of another person about the event, and, accordingly, the truth of such testimony is questionable.

Key words: *testimony from foreign words, foreign legislation, domestic legislation, hearsay.*

Стаття надійшла до редакції журналу 28.02.2019